

mint az egész tartománynak; de hát ez nem a mi hibánk, ez az ő bajuk, ezen majd ők segítenek, ennek orvosására majd ők támasztanak ellenmozgalmat.

Magára a Billroth ünnepélyre nézve, az a nézetem, hogy épen a bécsi antiszemita deákság affron'tja teszi kétszeres kötelességévé a boldogult hírneves tanár nemcsak zsidó vallású, hanem minden humánusan érző és liberalisan gondolkodó volt tanítványának, hogy ezen gyászünnepélyt mennél nagyszerűbbé, mennél impozánsabbá tegye, s hogy tömeges megjelenése által az ünnepély méltó legyen ama férfi emlékéhez, a kinek dicsőült szellemét megkivánják tisztelni.

Budapesti kartársaim figyelmébe ajánlom, hogy — mint ugyancsak a »Pester Lloyd« 20-iki számában olvassuk — Billroth tanárnak itt tartózkodó egykori tanítványai máris sorakoznak egy ilyen gyászünnepély Budapesten való megtartására. Legyünk rajta, hogy a mjt a vásott tanítványok halhatatlan mesterük emléké-től, pusztán szabadélvősége miatt, megtagadtak, az annál fényesebb lefolyású legyen minálunk, a szabadságnak és szabadélvőségnek áldva-áldott a magyar földjén.

Sorakozzunk Billroth szellemének méltó megünneplésére!

Fogadja, igen t. Szerkesztő Ur, őszinte tisztelettem

Dr. id. Glass Izor.

Előfizetési felhívás.

Tisztelt előfizetőinket, kiknek előfizetése február hó végén lejár, teljes tisztelettel kérjük, méltóztassanak előfizetéseiket megújítani, hogy a lap szétküldésében fennakadás ne történjék.

Egész évre	8	frt — kr.
Fél évre	4	» — »
Negyed évre	2	» — »

Papok, tanítók és községi hivatalnokoknak:

Egész évre	7	frt — kr.
Fél évre	3	» 50 »
Negyed évre	1	» 75 »

Az »Egyenlőség«

szerkesztősége és kiadóhivatala,

Budapest, Józseftér 10. sz.

Ujonnan belépő előfizetőknek megküldjük

A MESSIÁS

czimű, folyó regényünknek eddig megjelent folytatásait.



H i r e k.

Zsidó főiskolánkról.

Országos rabbikepző intézetünk — mint előre jeleztük — f. hó 22-én *kilencz* növendékét avatta rabbivá. Vélők *negyvenháromra* emelkedik a magyar rabbik száma, kik, 17 éves fennállása óta, szemináriumunkból kikerültek és *ötvenre* azokéval együtt, kik tanulmányaik első éveit főiskolánkon töltötték, okleveleiket azonban máshol nyerték. (Azoknak a száma, kik, miután pár esztendeig növendékei voltak rabbikepző intézetünknek, azt otthagya más pályákra léptek, szaporítva így a héber ismeretekben jártas intelligens laikusok kontingensét, a mi nagyon fontos a magyar zsidóság jövő fejlődésére nézve: meghaladja jóval a kétszázat.

Mily égető szükségnek felel meg a rabbiszeminárium, kitűnik abból az egy tényből, hogy az ujonnan avatott *kilencz* fiatal papjelölt közül *ötöt*, jóval tanulmányaik befejezése *előtt*, tehát úgyszólván még az iskolában választottak rabbivá, míg egy már fél év óta kinevezett tanára az országos izr. tanítóképző intézetnek.

Ha meggondoljuk, hogy a szeminárium nélkül, hány hitközség, hol most magy. rabbik hazafias magyar szellemben működnek, nem tölthette volna be a papi állást, vagy hogy csak külföldről hozott idegenekkel tölthették volna be; ha meggondoljuk hány magyar zsidó ifju szentelhetette magát a zsidó tudománynak, kik különben vagy elzülöttek volna, vagy egészen más pályákon mozognának; hányan merítették a zsidó tudás forrásaiból, kik máskülönben héber ismereteknek közelébe sem jutottak volna: csak elismeréssel és hálával telhetünk el az érdemes férfiak iránt kik főiskolánkat a szó teljes értelmében *kiküzdötték*, mert csak éveken át viselt hadjárat után sikerült azt megteremteniök és a kik létrejöttét oly soká gátolták, ellene minden eszközzel küzdöttek és átok alatt tartják ma is: az orthodoxok voltak, kiknek gyermekei töltik meg az intézetet, azt az intézetet, mely ma már igaz büszkeségévé vált a magyar zsidóságnak; azt az intézetet, melyből tanárokat választottak a berlini és bécsi zsidó főiskolák azt az intézetet, melnek növendékeit, mondhatni, elkapkodják előlünk a külföld hitközségei és melyből máris férfiak kerültek ki, kik nemcsak hitközségeiknek és állásaiknak válnak becsületére, hanem díszére is a tudománynak, reményeivé a zsidóságnak.

*

A felavatási szertartás, mely a heteken át tartott és a legjobban készült jelöltet is súlyos próbára tevő rabbivizsgák előztek meg, szép és méltó ünneppé vált, különösen az elmondott magas szárnyalású beszédek által. Maga a szeminárium 78 éves elnöke, a roppant tudomány *Bloch* Mózes rabbi, ki sterotyp héber avatási beszédet szokott intézni immár rabbikká vált tanítványaihoz, *uj*, gyönyörű beszédet mondott el most, mely ezt az óriást a talmudtudomány terén a klaszikus héber nyelvet mesterien kezelő, igaz poetának mutatta be. Aktutális és szellemtől szikrázó volt az avatást előkészítő, a rabbivizsgákon a vezérlő bizottság vidéki rabbitagjait képviselt nagybecskereki főrabbi, dr. *Klein* Mór beszéde. Mai monides nagy philosophiai művének, a »Móre-Nbeuchim« magyar fordítója valóságos huszárvágásokat mért reakzionárius vádóinkra, kik még a templomot és a papot is el akarnák vitatni felekezettől. Sikerült és pompásan magyarozott bibliai helyek alkalmazásával a hetiszidrából hazafiságra, haladásra, a vallásban alhatatosságra intette új kartársait, kiknek nevében dr. *Krausz* Sámuel

felelt. A fiatal rabbi, ki az országos izr. tanítóképző héber tanára s kinek nevével csak nemrég foglalkoztunk, mikor megírtuk róla, hogy egy hatalmas biblico-talmudico-lexikális munkával megnyerte a nagy Lattes-féle díjat, melyre pályázhattak Európa összes rabbiképzői, oly tartalmas és formájára nézve is oly remek beszédet mondott, hogy nem tehetjük, hogy egy fejezetet belőle olvasóinkkal ne ismertessünk. Adjuk pedig beszéde következő részét.

*

»Évezredekkel ezelőtt Cziön ormán büszke királyi vár hirdette Izrael erejét s a rajta lengő zászló messze földre integetett s parancsszót vitt népekhez s királyokhoz; istenfélő papok, lángeszű próféták s lantos költők hirdették Isten igéjét s együttes működésük megteremtette a könyvek könyvét, melyet szentírásnak nevez az emberiség nagy része. Ti magyarizáltak nekünk, szeretett tanáraink, a papok törvényeit, a próféták dörgő szónoklatait s a költők szívhez szóló zsolozsmáit.

A kép megváltozik; egy félezred lefolyása után Izrael ismét ott áll Cziön ormán, ismét fegyver a kezében s isteni ige az ajakán; a fegyver kihull a kézről, a hajnok elesik, a római sas kármaít mélyeszi a vonagló testbe, az ajak elnémul; ámde az ige tovarebben bejárja a világot s forrongást idéz elő a kedélyekben — s ime, a holtak vélt test is fölbred, meggörnyedve ugyan, de azért kipusztíthatatlan erővel halad az emberek között, újra dolgozik, újra alkot s alkotásaival bámulatra ragadja a világot, mind e mai napig. Ti bemutattatok nekünk ezen alkotásokat is.

A kép megint változik; Cziön lányáról ádáz ellenség lerántja a diszes biborpalástot, foszlányokra tépi, a foszlányokban maga pompázik, míg Cziön leányát megcsufítva és elégtelenítve kilöki az élet nyomorába, szászoroson megkísérelve reámérni a haláldöfést, nehogy a kísérteties alak büneire emlékeztesse őt. De oh, csodák csodája, Cziön leánya nem halt meg, feléled s másodvirágzást él meg. Bűbajos dal csendül meg az ajakán azon a nyelven, melynek lángbetűi ragyogtak egykoron a Szinaj hegyén; a dal fölhangzik nyugaton s keleten, délen s északon, mindenütt, a hová eljutnak Cziön leányának futó léptei, majd ujjong s tombol örömeiben, majd sir s jajveszékel megmérhetetlen fájdalomában, de legyen az akár szerelmi dal, akár halotti ének; *hakól kól Jaakov* a hang mindig Jakob hangja, nekünk oly kedves, oly szívreható. Ámde a másodvirágzás nemcsak dalokat, hanem eszméket s tanokat is érlel, az érzelem mellett működik az ész, a képzelő tehetség szövetségre lép a kutató elmével s a sokat üldözött nép csodálatos bölcsészeti rendszerekkel ajándékozta meg az emberiséget, világosságot terjeszt szerteszét, eloszlatja a vastag sötétséget s üldözőinek fekete serege nem meri többé bántani.

Az új korszak hajna hasadása ekép Izraelnek a műve, Izrael megváltotta a népeket s ezzel megváltotta saját magát is a rabszolgaságból. A nagy hangversenyben pedig, melyre a szabad népek eszméik kicserélésében egymással keltek, Izrael is főlemeli hangját s megszólal minden művelt nép nyelvén, a zsidó eszmék hirdetésére szolgál manapság minden művelt nyelv, és miután hasznosnak bizonyultak, belevegült újabban a nagy hangversenybe édes hazánk nyelve is — épen ti általatok szeretett mestereink. Ugytűntök fel előttünk, mintha nem is a régi események regélői volnátok, nem emlékeket idéztek fel bennünk, hanem ti magatok is ott ültök a dícsők s nagyok tanácsában, kik örök időkre bejegyezték neveiket a zsidóság évkönyveibe. A ti nevetek új sorozatot képez a hosszú láncolatban, egy láncszemet illesztetek be a magyar-zsidó tudomány számára. Erősen hiszszük, hogy ezen új soro-

zat a hatalmas láncolatnak örök diszére fog válni, s hogy azon láncszemek, melyeket ti fűztetek hozzá, elég erősek lesznek azon gyengébbeknek a megtartására is, melyeket hozzátoldani, mi, tanítványaitok, vagyunk hivatva. Azt véljük ugyanis, hogy édes hazánk iránti szeretetünket nem bírjuk jobban dokumentálni, mint úgy, hogy az ő zengzetes nyelvének hangjain rezdülnek meg szívünk hurjai s hogy irodalmi termékeinkre rányomjuk a magyar bélyeget.

A zsidó műveltség egyszersmind magyar is lesz, a zsidó vallásnak megerősödése a hazának hasznára fog válni. Hirdetni akarjuk Isten igéjét, ifju hévvel, lángoló szeretettel, forró lelkesedéssel; jámbor s vallásos hitfeleink derék polgárai is lesznek e hazának. Oda lépünk testvéreink elé s megmondjuk nekik, hogy a kultúra túltengése nem hoz reájuk boldogságot, hogy a légből fölkapott eszmék üresek s tarthatatlanok, hogy a vallás nemcsak egyik oldala, hanem jobbik oldala az embernek, hogy az emberi szellem vívódása közben csak egy gondolat nyújt vigasztalást »*hinné mókóm itj'vniczavto al haczur*, ime, csak egy hely van számokra, ha arra állasz, akkor sziklára álltál. — S míg befelé arra fordítjuk erőnket, hogy a létező intézményeket sziklaerőssé tegyük, addig kitélé válaszfalakat akarunk lerontani, előítéleteket megsemmisíteni, gyűlölséget megszüntetni; harcolni fogunk igazainkért, nem hagyjuk elvitatni jogos örökségünket, váltig fogjuk hangoztatni, hogy mi nyitottuk fel embertársaink szeméit, hogy mi adtunk szárnyat a gondolatnak s mi szolgáltunk életnedvet a szíveknek.»

*

A rabbiképzőintézet temploma, melyben az avatás lefolyt, szorongásig megtelt közönséggel, sőt a folyosókra szorultakkal meglehetően volna tölteni a templomot még egyszer. Az emelvényeken ott láttuk a pesti izr. nagyhitközség képviselőiben *Kohner Zsigmond* hitközségi elnököt; a pesti rabbiság részéről dr. *Kohn Sámuel* (a szeminariumi bizottság elnöke) és dr. *Kayserling M.* pesti rabbikat; az Országos Izraeli Iroda részéről *Schweiger Márton* elnököt és dr. *Simon József* titkárát; a pesti Cheva-Kadisa részéről *Reusz Károly* elnököt és dr. *Mezei Ferencz* titkárát; több vidéki rabbit, a rabbiképző intézet kilenc tanárát (a felső tantolyam professorai, kik rabbi is, ornátusban) és a tanítóképző-intézet képviselőiben annak igazgatóját, dr. *Bánoczy Józsefet* és sok más notabilitást.

Az avatott fiatal rabbi, kik ornátusban a középső emelvényen állottak fel, és kik tiz esztendő töltek az intézetben, melytől e napon búcsút vettek, ezek:

Dr. *Handler Simon* (megválasztott kassai hitszónok), dr. *Pollák Miksa* (megválasztott soproni rabbi), dr. *Löwy Ferencz* (megválasztott nagyatádi rabbi), dr. *Mandel Ármán* (megválasztott vágujhelyi hitszónok), dr. *Lenke Manó* (megválasztott máhrisch-osztrai rabbi, (Morvaország), dr. *Singer Bernát*, dr. *Rubinstein Mátyás*, dr. *Friedmann Dávid* és dr. *Krausz Sámuel* (az orsz. tanítóképző intézet tanára).

A rabbi, kik szeminariumunkból kikerültek, a most felavatottakon kívül ezek:

Dr. *Neumann Ede* (Nagy-Kanizsa), dr. *Fischer Gyula* (Győr), dr. *Steinherz Jakab* (Székesfehérvár), dr. *Herzog Manó* (Kaposvár), dr. *Rosenstein Mór* (Nagy-Kikinda), dr. *Schwarz Miksa* (Eger), dr. *Feldmann József* (Czegléd), dr. *Partos Sámuel* (Dunaföldvár), dr. *Bárany József* (Kecskemét), dr. *Kohn Ármán* (Szigetvár), dr. *Vajda Béla* (Nagy-Abony), dr. *Blau Lajos* (a szeminarium alsó tantolyamának talmudtanára), dr. *Ziegler Gyula* (Karlsbad), dr. *Schreiner Márton* (a berlini »*Lehranstalt für die Wissenschaft des Judenthums*« tanára), dr. *Elsasz*

Bernát (Königsberg a. d. Warte, Poroszország), dr. Kecskeméti Lipót (Nagyvárad), dr. Eisler Mátyás (Kolozsvár), dr. Flesch Ármin (Mohács), dr. Kohlbach Bertalan (Temesvár-Gyárváros), dr. Klein Mór (Marczali), dr. Ungar Simon (Szegszárd), dr. Bernstein Béla (Szombathely), dr. Náda Gyula (Simánd), dr. Hoffmann Emil (Reichenberg, Csehország), dr. Spira Jakab (Bisenz, Morvaország), dr. Goldschmied Lipót (Mislitz, Morvaország), dr. Venetianer Lajos (Curgó), dr. Weiszbürg Gyula (Budapest), dr. Rosenberg Ede (Ó Kanizsa), dr. Biehler Adolt (a bécsi seminarium tanára), dr. Diamant Gyula (Vukovár, Szlavonia), dr. Rudolfer Antal (Alsó Lendva), és ketten, kik még állásban nincsenek: dr. Kriszhaber Béla és dr. Feuerlicht Mór.

Akik tanulmányaikat seminariumunkon kezdték, de rabbikká máshol avattattak, ezek:

Dr. Spira Salamon (Losonc), Richter Zsigmond (Érsekújvár), dr. Kelemen Adolf (Pancsova), dr. Rosenbaum Lajos (Brassó), Liebermann Mór (Léva) és Kobz Mihály (Mono). Sz. M.

— **A hazai zsidóság vesztesége.** Később, sem-hogy a nagy veszteséget érdeme szerint méltathatnók, vesszük a fájdalmas hírt, hogy dr. **Pollak Henrik**, az emancipáció egyik előharczósa, a kongressus kiváló előkészítője, a zsidók megmagyarosodának odaadó munkása, a hajdani Magyar izraelita egyesület vezére, az Országos izraelita ösztöndíj-gylet egyik megalapítója és fennállása óta elnöke, felekezetének ez az igaz bajnoka, minden nemesnek és magasztosnak hű, áldozatkész előmozdítója, f. hó 23-ikán örökre elköltözött közülünk. — Dr. **Kőrösi Józsefet**, a hazai statisztikai tudomány e legkiválóbb képviselőjét, ő adta a magyar hazának, zsidó felekezetünknek. Ő nevelte, ő képezte ki, ő vezette a tudomány utjaira. Híres testvére fián kívül, mások előmenetelét, kiképezését is mindig örömmel és odaadóan előmozdította és nem egy kiváló emberünk köszöni neki kariérját. »Jaj, hogy oszlopaink kidőlnek, kétszer jaj, hogy helyettük mások nem támadnak! Dr. Pollak Henriket f. hó 25-ikén, d. e. 10 órakor temetik a gyászházból, Andrassy-út 50.

— **Háromszáznegyvenhétézer frtban** állapította meg a héten a pesti izr. nagyhitközség költségvetési bizottsága az 1894. évre szóló kiadásokat. Az összeg egy harmada oktatásügyi, másik harmada jótékonyügyi, a harmadik harmada kultuszügyi czelokra van előirányítva. A budget-bizottság ajánlásába hozta és az előjáróság elfogadta, hogy a hittanárok, szintugy a leányiskolai tanítónők fizetését 100—100 frttal emeljék fel. (A tanítók fizetését a múlt évben emélték 100 frttal.) A költségvetést, az elsőt, mely **Kohner Zsigmond** regimje alatt készült és a mely bizony-bizony felér egy német fejedelemség költségvetésével, ha keresztül ment a választmány rostáján, bővebben fogjuk méltatni.

— **Löv Immanuel dr. jubileuma.** Tizenöt esztendeje mult immár, hogy a szegedi zsidó hitközség papja elfoglalta nagy nevű atyjának helyét s avval köszöntött be hívei közé, hogy az öröksége e 4 szóból áll: a haza minden előtt. Ezt a négy szót elevenítette föl egyik ünneplője azon a közvacsorán, melyet 15 évi működésének elismerésül, változhatlan bizalma dokumentálásul a

szegedi zsidó hitközség lelkipásztora tiszteletére folyó hó 18-ikán rendezett. Nem nekünk kell és egy bírben nem is lehet, Löw Immanuel érdemeit fölfedeznünk. Ország világ ösmeri az ő erősen kidomborodó egyéniségét, mely hitközsége életében, működésében megnyilatkozik, mely a műveltség maga-abb fokán álló híveit — az indifferens áramlatok daczára — jó zsidókká teszi és abban keresi törekvései főczélját, hogy a hazafiaságot a vallásossággal összeegyeztesse, sőt egymás kiegészítő részévé, édes testvéreivé tegye és a két irány boldogulását egymásban keresse, egyiket a másik föltételévé tegye. Olyan tösgyökeres magyar zsidó hitközségünk, minő a szegedi, aligha is van. E téren Szegedé az elsőség, s hogy azé. ennek története a két Löw, apa és örökébe lépett fia nevéhez fűződik. A tendencziózuson terjesztett incidens után, mely a minap meghurczolni és zelotaként szerette volna odaállítani azt a zsidó papot, kinek egész működése a megtesztelt fölvilágosodás, ki megadja hitnek, hazának, emberiségnek a megillető részét, de valamint nem tesz engedményt hazafias voltának, azonképpen hite lényegéből sem enged egy jottányit: — annak a Löw Immanuelnek ez az ünneplés egy fényesen szolgáltatott elégtétel volt.

A Lloyd termei szükeknek bizonyultak az ünneplés alkalmára. A mi színe-java a szegedi hitközségnek van, az mind egybesereglett a Lloyd termeiben, sőt vidékről és a szomszéd városokból is eljöttek a tisztelők. Harmadfélszáz ember gyült össze ünnepelni, kik közül kiemeljük a következőket:

várhelyi **Rósa** Izsó dr., **Szivessy** László dr., **Czukur** Ignác, **Milkó** Jakab, **Falta** Marcell dr., **Glänczer** Mór dr., **Grünblatt** Samu dr., **Gyulay** Mór dr., **Polgár** Sándor dr., **Redlich** József dr., **Pálmay** Dezső dr., **Pollák** Lajos dr., **Schreiber** Fülöp dr., **Magyar** Miksa dr., **Kemechey** Jenő, **Bartos** Fülöp, **Cserő** Ede dr., **Lánczy** Adolf, **Bokor** Adolt, **Neubauer** József, **Reich** Benő, **Landesberg** Mór, **Putzauer** Miksa, **Pollák** Cz. József, **Csányi** Sándor, **Löv** Tivadar dr., **Biedl** Adolf, **Kőrösi** Ignác dr., **Kiss** Károly, **Heresi** Adolf, **Grosser** Albert dr., **Engel** Lajos (Pécs), **Mitzger** Lajos, **Rosenberg** Nándor és Mihály, **Székely** Vilmos dr., **Székely** Mihály dr., **Szabó** Jakab, **Szobotka** Vilmos és Fülöp, **Irányi** Dezső, **Mitzger** Tódor dr., **Hutter** Ferencz, **Juranovits** György, **Balassa** Ármin dr., **Gerle** Lajos, **Gáspár** József, **Kompolti** Ábrahám dr., **Löwinger** Salamon, **Scheinberger** Antal, **Schindler** József, **Kass** János, **Pártos** Lajos, **Rex** Izsó dr., **Rostos** Samu, **Schillinger** Mór, **Winkler** Mór, Bernát és József, **Lövy** Herman és Adolf, **Vajda** Sándor, **Ziffer** Alfréd dr., **Ungrári** Péter dr., **Porges** Henrik, **Deutsch** Emil, Lipót és Kálmán, **Eppinger** Sándor, **Eisenstädter** Béla, **Spitzer** Ignác dr., **Fényes** Samu dr., **Blüh** Sándor stb.

Az ünneplést rabbi megjelenése után a jelen voltak az asztalok körül foglaltak helyet s a második fogásnál **Rósa** Izsó dr. hitközségi elnök megnyitotta a felköszöntök sorát. Az első a királynak szólt: az áldomást mondó lendületes szavakkal ecsetelte az emancipáció óta lelet idők folyását. A megjelzett köszöntőt állva hallgatták végig. — Utána **Pálmay** Dezső dr. az ünneplést rabbit köszöntötte fel, abból a tételből indulván ki, melyet e sorok elején idéztünk és sok tüzzel és igazsággal méltatván Löw dr. szerepét, törekvését és fáradozásai eredményét. Majd maga a megtisztelt állott fel szólásra. Nagyhatású beszédéből adjuk a következőket:

»Il y a, ugymond Taine, »deux choses que l'homme moderne n'aliene pas: la conscience et l'honneur.« A moderu ember lelkiülete két dolgon sarkallik: a lelkiismereten és a becsületen. Az egyik a bibliából, a másik,